

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1515

Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 929

Kitap Adı: Osmanlı'da İlim ve Kültür Eserler Seçkisi

Book Title: Science and Culture in the Ottoman A Selection of Works

ISBN: 978-625-6123-83-0

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786256123830

Editör | Editor: Şevki ÇELEBİ | orcid.org/0000-0002-0130-7253

Kurum | Institution: Diyanet İşleri Başkanlığı

ROR ID: ror.org/007x4cq57

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Edited Book

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5x21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 292

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2024

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: KNB | Bilim ve Teknoloji Tarihi | History of Science & Technology

BISAC: HIS027000 | Tarih / Orta Doğu / Türkiye | History / Middle East / Turkey

THEMA: HBT | Bilim / Tıp / Teknoloji Tarihi | History of Science / Medicine / Technology

LC: 909.82 | Asya Tarihi: Türkiye | History of Asia: Turkey

Atf Bilgisi | Cite as: Çelebi, Şevki (ed.). *Osmanlı'da İlim ve Kültür Eserler Seçkisi* –

Ankara: Fecr Yayınları, 2024.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

<http://www.fcr.com.tr> • fcr@fcr.com.tr

Osmanlı'da İlim ve Kültür Eserler Seçkisi

Editör
Şevki  ELEB 

Editör Hakkında

Şevki ÇELEBİ

1986 yılında Sakarya’da doğdu. 1997 yılında Fevzi Çakmak İlkokulunu bitirdi. 1997-2007 yılları arasında hafızlığını tamamladı. Özel olarak başta Arapça olmak üzere Temel İslam Bilimleri dersleri aldı. 2006 yılında İstanbul İmam Hatip Lisesinden mezun oldu. 05/01/2007 tarihinde Eskişehir’in Sivrihisar İlçesi Karaburhan Köyünde İmam-Hatip olarak göreve başladı. 2009 yılında Sakarya’nın Geyve İlçesi Akıncı Köyü Hocalar Mahalle Camiine İmam-Hatip olarak naklen atandı. 2010 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. 2014 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı Konya Selçuklu Dini Yüksek İhtisas Merkezinde Hizmet İçi Eğitim İhtisas Kursunu başarıyla tamamlayarak mezun oldu. Aynı yıl Sakarya’nın Kaynarca İlçesine Vaiz olarak atandı. 2016 yılında Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Tefsir Ana Bilim Dalında Yüksek Lisansını tamamladı. 2016 yılında Sakarya’nın Serdivan İlçesine Vaiz olarak atandı. 09/03/2017 tarihinde Diyanet İşleri Başkanlığınca yapılan Eğitim Görevlisi sınavını kazanarak Trabzon Dini Yüksek İhtisas Merkezi Müdürlüğü’nde Eğitim Görevlisi olarak göreve başladı. 09/11/2020 tarihinde Ankara Dini Yüksek İhtisas Merkezi Müdürlüğü’ne Eğitim Görevlisi olarak geçiş yaptı. 22/12/2023 tarihinde Ankara Rıfat Börekçi Dini İhtisas Merkezi Müdürü olarak göreve başlayan Şevki ÇELEBİ Sakarya Üniversitesi Tefsir Ana Bilim Dalında Doktora devam etmekte olup iyi derecede Arapça bilmektedir. Evli ve üç çocuk babasıdır.

About the Editor

Şevki ÇELEBİ

He was born in 1986 in Sakarya. In 1997, he graduated from Fevzi Çakmak Primary School. Between 1997 and 2007, he completed his Quran memorization (Hafız training). He received a private education, mainly in Arabic, and lessons in Basic Islamic Sciences. In 2006, he graduated from Istanbul Imam Hatip High School. On January 5, 2007, he started working as an Imam-Hatip in Karaburhan Village, Sivrihisar District, Eskişehir. 2009, he was transferred to Akıncı Village Hocalar District Mosque in Geyve, Sakarya, as an Imam-Hatip. In 2010, he graduated from the Faculty of Theology at Ankara University. In 2014, he completed the Specialized In-Service Training Program at the Diyanet (Presidency of Religious Affairs) Selçuklu Higher Religious Education Center in Konya. He was appointed a preacher (Vaiz) in the Kaynarca District of Sakarya the same year. In 2016, he earned his master's degree in Tafsir at Necmettin Erbakan University in Konya. The same year, he was appointed a preacher in the Serdivan District of Sakarya. On March 9, 2017, he passed the Educational Officer exam conducted by the Presidency of Religious Affairs and began working as an Educational Officer at the Trabzon Higher Religious Education Center. On November 9, 2020, he transferred to the Ankara Higher Religious Education Center in the same position. On December 22, 2023, he assumed the role of Director at the Ankara Rıfat Börekçi Religious Education Center. He is currently pursuing a doctoral degree in Tafsir at Sakarya University. Proficient in Arabic, he is married and has three children.

Kitap Hakkında

Osmanlı'da İlim ve Kültür

Eserler Seçkisi

“Osmanlı'da İlim ve Kültür: Eserler Seçkisi” başlıklı çalışma, Osmanlı medeniyetinin ilmi ve kültürel birikimini, farklı alanlarda üretilmiş seçkin eserler aracılığıyla ele almayı hedefleyen bir çalışmadır. Eserde, Osmanlı düşünce dünyasının temel unsurlarını meydana getiren eserler, tarihsel bağlamları ve Osmanlı düşünce geleneğine yaptıkları katkılar doğrultusunda ele alınmıştır. Bu bağlamda, kitabın temel amacı, Osmanlı ilim ve kültür geleneğinin entelektüel sürekliliğini ve dönüşümünü eserler üzerinden ortaya koymaktır.

Eser, Osmanlı ilim ve kültür hayatının zenginliğini, İslami ilimlerden edebiyata, hukuktan mimariye kadar uzanan geniş bir yelpazede tanıtılmaktadır. Bu eserler, yalnızca meydana getirildikleri dönemin bilimsel ve entelektüel atmosferini yansıtmakla kalmayıp, aynı zamanda Osmanlı toplumunun dini, sosyal ve kültürel yapısının şekillenmesindeki etkilerini de ortaya koymaya çalışmaktadır. İslam bilim geleneğinin önemli birer ürünü olan bu eserler, hem Osmanlı ilim geleneğinin temel unsurlarını hem de bu gelenek ile günümüz Türkiye'si arasındaki bağlantıları anlama noktasında önemli veriler sunmaktadır. Çalışmada, ele alınan eserler analiz edilirken, bu eserlerin üretildiği bağlam, toplumsal ihtiyaçlarla ilişkisi ve bilimsel düşüncenin gelişimine olan katkıları da değerlendirilmektedir. *Osmanlı'da İlim ve Kültür: Eserler Seçkisi*, Osmanlı medeniyetinin entelektüel mirasını inceleyen araştırmacılar ve bu alanda okuma yapmak isteyenler için bir giriş metni niteliğindedir. Çalışma, Osmanlı entelektüel geleneğinin derinliği ve zenginliği konusunda bir çerçeve sunarak bu geleneğin tarihsel önemini ve etkilerini geniş bir şekilde ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı; İlim; Kültür; Gelenek; Eserler; Medrese; İlmî ve Kültürel Miras.

About the Book

Science and Culture in the Ottoman A Selection of Works

The work titled “*Science and Culture in the Ottoman: A Selection of Works*” aims to explore the scientific and cultural heritage of the Ottoman civilization through selected works produced in various fields. In the book, the works that constitute the fundamental elements of Ottoman intellectual life are examined in terms of their historical contexts and contributions to the Ottoman thought tradition. The main objective of this work is to reveal the intellectual continuity and transformation of Ottoman science and culture through these works.

The work introduces the richness of Ottoman intellectual and cultural life, spanning a wide range from Islamic sciences to literature, law to architecture. These works reflect the scientific and intellectual atmosphere of the period in which they were created and aim to reveal their impact on shaping the religious, social, and cultural structure of Ottoman society. As essential products of the Islamic scientific tradition, these works provide significant data in understanding the crucial elements of the Ottoman scientific tradition and the connections between this tradition and contemporary Turkey.

While analyzing the works in the study, the context in which they were produced, their relationship to societal needs, and their contributions to the development of scientific thought are also evaluated. “*Science and Culture in the Ottoman: A Selection of Works*” serves as an introductory text for researchers examining the Ottoman Empire’s intellectual heritage and those wishing to read in this field. The work provides a framework to reveal the historical significance and impact of the Ottoman intellectual tradition in a broad manner.

Keywords: Ottoman; Science; Culture; Tradition; Works; Madrasah; Intellectual and Cultural Heritage.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	13
GARİBNÂME	
İlhan YILDIZ.....	15
MEBÂRİKU'L-EZHÂR FÎ ŞERHİ MEŞÂRİKİ'L-ENVÂR	
Adem ÖZSOY	23
VESÎLETÜ'N-NECÂT (MEVLİD)	
Rabia DOĞRU	30
TAYYİBETÜ'N-NEŞR Fİ'L-KİRÂÂTİ'L-'AŞR	
Yaşar AKASLAN.....	39
EL-FEVÂ'İDÜ'L-FENÂRİYYE	
Sultan KOÇAK.....	48
MUHAMMEDİYYE	
Halil İbrahim HAKSEVER	56
EL-KASİDETÜ'N-NÛNİYYE	
Zübeyir ÜÇTAŞ.....	63
HÂŞİYE ALA ŞERHİ'L-AKÂİDİ'N-NESEFİYYE	
Enes ER	71
SEYFÜ'L-MÜLÛK VE'L-HÜKKÂM	
M. Nurullah TURAN.....	77
DÜRERÜ'L-HÜKKÂM	
Mustafa SARICAOĞLU	83
ĞÂYETÜ'L-EMÂNÎ FÎ TEFSÎRİ'L-KELÂMİ'R-RABBÂNÎ	
Adem TAŞBAŞI.....	89
TEHÂFÜTÜ TEHÂFÜTİ'L-FELÂSİFE	
İbrahim Halil BALABAN	98
EL-KEVSERÜ'L-CÂRÎ İLÂ RİYÂZİ EHÂDİSİ'L-BUHÂRÎ	
Reha ELÇİ	108
EL-FEVÂİDU'L-MUTRA'ATU'L-HİYÂZ FÎ ŞERHİ KİTÂBİ'R-RİYÂZ	
Emirhan TAMBAGÇI.....	115
RÜSTEM PAŞA CAMİ	
Ezgi BİLEN	122

MİFTÂHU'S-SA'ÂDE

Recep KÖKLÜ129

AHLÂK-I ALÂ'Î

Halil İbrahim DOĞRAMACI137

Mİ'RÂCÜ'L-EYÂLE VE MİNHÂCÜ'L-ADÂLE

M. Nurullah TURAN142

RİSÂLE FÎ USÛLİ'L-HADÎS

Bekir ÖZÜDOĞRU148

EL-'AVÂMİL

İsmail TEMİZ155

İZHÂRÜ'L-ESRÂR

İsmail TEMİZ163

İRŞÂDÜ'L-AKLİ'S-SELÎM

Mustafa Sait KAPLAN171

SELİMİYE CAMİİ

Nesrullah BALAT178

KEŞFÜ'Z-ZUNÛN

Reha ELÇİ185

HAYRİYYE

İlhan YILDIZ192

RÛHU'L-BEYÂN

Mustafa Sait KAPLAN200

TERCEMETÜ'Ş-ŞERHİ'L-ENVER

Mehmet DALLI207

BEYLERBEYİ HAMİD-İ EVVEL CAMİİ

Ezgi BİLEN214

RİSÂLETÜ'L-MANTİK

İbrahim Halil BALABAN221

TUHFE-İ HATTÂTÎN

İshak KIZILGEÇİT230

RİSÂLETÜ'L-İMKÂN

Mehmet DALLI239

RÂMÛZ EL-EHÂDİS

Emirhan TAMBAGÇI246

MÎZÂNU'L-UKÛL Fİ'L-MANTİK VE'L-USÛL

Ömer YILDIZ254

**MENBAU'Z-ZÜLÂLİ MEÂNÎ FÎ TERCEMETİ MECMAU'L-EMSÂLİ
MEYDÂNÎ**

Ramazan ASLAN260

EL-MUKTEDAB FÎ NAHVİ LİSANİ'L-ARAB

Ramazan ASLAN268

USÛL-İ HADÎS

Recep KÖKLÜ274

DİZİN283

ÖN SÖZ

Tarih sahnesinde altı yüzyılı aşkın bir süre hüküm süren Osmanlı Devleti, ilim ve kültür alanındaki zengin birikimiyle dünya tarihine damgasını vurmuştur. Osmanlı, İslam medeniyetinin ilim anlayışını devralmış, bunu kendi coğrafi, kültürel ve siyasi şartlarına göre yeniden şekillendirmiştir. Bu bağlamda, üretilen eserler Osmanlı'nın ilmi ve kültürel mirasının önemli taşıyıcıları olmuştur.

“Osmanlı'da İlim ve Kültür: Eserler Seçkisi” adlı bu çalışma, Osmanlı'nın ilim ve kültür sahasındaki bu eşsiz mirasını günümüz okuyucusuna tanıtmayı amaçlamaktadır. Kitabımızda, Osmanlı döneminde üretilen ve farklı disiplinlerde önemli bir yere sahip olan eserler bir araya getirilmiştir. Bu eserlerin içerikleri, üslubu ve etkileri üzerinden dönemin bilimsel düşüncesi, sanat anlayışı ve toplumsal yapısı hakkında kapsamlı bir perspektif sunulmaktadır.

Elinizdeki bu kitap, İslâmî ilimler yanında tarih, edebiyat, felsefe, mantık, mimari ve sanat gibi geniş bir yelpazeye yayılan Osmanlı eserlerinin hem yerel hem de evrensel bağlamdaki önemini ortaya koymaktadır. Osmanlı âlimlerinin, sanatçılarının ve müelliflerinin hem İslam dünyasında hem de Batı'da yankı bulan çalışmaları, kültürel mirasın bir köprü vazifesi gördüğünü açıkça gözler önüne sermektedir.

Bu seçkinin hazırlanmasında emeği geçen tüm araştırmacı ve yazarlar başta olmak üzere, eserin basımında maddi manevi desteklerini esirgemeyen Ankara Dini Yüksek İhtisas Merkezi Mezunları ve Mensupları Derneği (ADYİMDER)'ne katkılarından dolayı şükranlarımı sunarken okuyucularımızın bu değerli çalışmadan istifade etmelerini ve Osmanlı'nın zengin ilmi mirasına dair bir farkındalık kazanmalarını temenni ediyorum.

Keyifli ve verimli bir okuma deneyimi dileğiyle...

Şevki ÇELEBİ
Ankara, 2024